

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ ПРИ ЗАЛИШЕННІ В НЕБЕЗПЕЦІ

Стойловський Р. В., *ст.викладач,
Одеський національний університет ім.І.І. Мечникова,
м.Одеса, Україна*

Всебічне з'ясування даних про особу, яка є суб'єктом злочину має дуже важливе значення для встановлення причин вчинення ним злочину, вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності, призначення покарання, а також визначення умов відбування покарання і звільнення від нього [1, с. 22; 2, с. 5-11].

Проаналізувавши статтю 135 Кримінального кодексу України (надалі - ККУ) можемо зробити висновок, що в даній статті суб'єкт злочину – спеціальний. Ним визнається фізична осудна особа, яка досягла віку кримінальної відповідальності – 16 років, і володіє визначеними кримінальним законом спеціальними ознаками, а саме зобов'язаний був піклуватися про цю особу і мав змогу надати їй допомогу, а також у разі, коли він сам поставив потерпілого в небезпечний для життя стан[3], що є обов'язковими ознаками складу злочину. Ці спеціальні ознаки набувають особливого характеру з огляду на особливості впливу особи на конкретні суспільні відносини, що знаходяться під кримінально-правовою охороною (об'єкт злочину); специфіки такого впливу (об'єктивна сторона) і змісту психічної складової такого впливу (суб'єктивна сторона злочину).

Виділення визначених спеціальних ознак суб'єктів злочинів у кримінально-правовій нормі здійснюється на підставі взаємодії суб'єкта злочину з іншими елементами його складу. Випадки виникнення обов'язку з надання допомоги особі, яка знаходиться в небезпечному для життя стані, зазначено в диспозиції ст. 135 КК України. Так, вказаний обов'язок виникає, коли винний «зобов'язаний був піклуватися про цю особу» та «коли він сам поставив потерпілого в небезпечний для життя стан».

Деякі автори намагалися свого часу розширити поняття спеціального обов'язку піклуватися про потерпілого. Так, А.Н. Трайнін вважав, що такий обов'язок виникає також із «конкретних обставин справи» [4, с.95].

Відповідно до такої точки зору, будь-яка особа, яка є свідком небезпечного для життя стану іншої особи, спеціально зобов'язана надати йому допомогу. Тому спеціальний обов'язок піклуватися про особу, покладається на кожного, що, враховуючи положення діючого кримінального законодавства, є неприпустимим, так як виникатимуть спірні питання стосовно кваліфікації між двома нормами – ст. 135 та ст. 136 КК України.

Однією з проблем при кваліфікації за ч. 2 ст. 135 КК України є встановлення суб'єкта даного злочину, так поняття «матір» в кримінально-правовому розумінні не завжди співпадає із тим, яке дається в Сімейному кодексі України. Так, згідно сімейного законодавства, матір'ю дитини є жінка, що її народила. Але в Сімейному кодексу зазначено, що в разі імплантації в організм іншої жінки зародка, зачатого подружжям, батьками дитини є подружжя [5, ст. 123]. В медицині матір, яка виношує дитину для інших батьків називають сурогатним материнством.

Звертаючи увагу на вище викладене, перед нами постає питання: хто є суб'єктом злочину, передбаченого ч. 2 ст. 135 КК України? Хоча це питання в законодавчому порядку ніде не визначено, але враховуючи дослівне формулювання вказаної норми – «дії, вчинені матір'ю стосовно новонародженої дитини...», вважаємо, що суб'єктом зазначеного злочину є як біологічна мати, так і сурогатна, яка виносила та народила дитину.

Отже, також необхідно ч. 2 ст. 135 КК України доповнити і ввести в її склад ще одного суб'єкта – батька, адже, якщо батько не є суб'єктом вказаної норми, то порушується конституційний принцип рівності громадян перед законом, тобто батька та матері дитини, які вважаються батьками та мають рівні права та обов'язки.

Частина 2 ст. 135 КК України передбачає кваліфікований склад злочину, який може вчинити лише матір дитини, і встановлює більш жорстке покарання,

ніж ч. 1 цієї ж статті, за якою буде відповідати батько, якщо він залишить в небезпеці власну дитину. Перед нами постає питання, чи є вищим ступінь суспільної небезпеки злочину, що розглядається, який вчиняється відносно новонародженої дитини матір'ю, ніж аналогічний злочин, що вчиняється батьком новонародженої дитини?

Ми вважаємо, що ступінь суспільної небезпеки в обох випадках однаковий, саме тому необхідно зміст ч. 2 ст. 135 КК України сформулювати наступним чином: «Те саме діяння, вчинене матір'ю, яка не перебувала в обумовленому пологамі стані, або батьком стосовно ...».

З вищевикладеного можна зробити висновок, що на сучасному етапі при гуманізації кримінального законодавства, треба враховувати підвищений ступінь суспільної небезпеки дій не лише матері, а й батька при притягненні їх до кримінальної відповідальності та призначенні покарання.

Список використаних джерел:

1. Лейкина Н. С. Личность преступника и уголовная ответственность / Лейкина Н. С. – Ленинград: Изд-во Ленинград. ун-та, 1968. – 129 с.
2. Коршик М. Г., Спепичев С. С. Изучение личности обвиняемого на предварительном следствии / [под ред. А. И. Винберга]. – М. :Госюриздат, 1961.
3. Трайнин А. Н. Общее учение о составе преступления / А. Н Трайнин. – М.: Госюриздат, 1957. – 137 с.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001// База даних «Законодавство України» / ВР України.URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>.
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002.// База даних «Законодавство України»/ВР України.URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>(дата звернення: 20.10.2017).